

Kategori: Pasientbehandling/Fagprosedyrer/Annet/Annet 3	Gyldig fra/til: 25.01.2023/25.01.2025
Organisatorisk plassering: Helse Bergen HF/Kvinneklinikken/Gynekologisk seksjon generell	Versjon: 2.00
Godkjenner: Thornhill, Heidi	Retningslinje
Dok. ansvarlig: Thornhill, Heidi Frances	Dok.id: D36709

Definisjon

- Sekundær amenoré
 - Ingen vaginalblødning i løpet av seks måneder
- Oligomenoré
 - Blødningsintervall fem uker - seks måneder

I Hypotalamisk/hypofysær svikt

- Vekttap og spiseforstyrrelser
- Eksessiv trening
- Stress
- Intrakraniell kirurgi
- Bestråling
- Kallmanns syndrom*
- Sarkoidose
- Tuberkulose
- Sheehans syndrom
- Idiopatisk

II Hypotalamisk/hypofysær dysfunksjon

- Polycystisk ovariesyndrom (se eget kapittel)
- Vekttap og spiseforstyrrelser
- Eksessiv trening

III Ovariell svikt

- Climacterium praecox
- Autoimmun ovarialsvikt (inkludert autoimmun polyglandulær endokrinopati)
- Gonadotropinresistente ovarier
- Gonadedysgenesi*

IV Medfødte eller ervervede sykdommer i uterus og/eller vagina

- Aplasi av uterus og/eller vagina*
- Vertikale fusjonsdefekter*
- Ashermanns syndrom
- Testikulær feminisering*
- Endometrieablasjon

V Hyperprolaktinemi med hypofysetumor

VI Hyperprolaktinemi uten hypofysetumor

- Medikamenter
- Hypothyreose
- Uremi
- Sykdommer i hypothalamus
- Idiopatisk

VII Hypotalamisk/hypofysær tumor uten hyperprolaktinemi

- Kraniofaryngeom

Risikofaktorer

- Avhenger av etiologi
 - Ashermanns syndrom etter kraftig revisio
 - Sheehans syndrom etter svær blødning i forbindelse med fødsel

Diagnostikk

Se også tabell under

Klinisk undersøkelse

- Høyde og vekt
- Fettfordeling
- Akne og hirsutisme
- Acanthosis nigricans, pigmentasjon av huden
- Galaktore
- Struma

Laboratorieprøver

- Østradiol
- FSH
- LH
- Prolaktin
- TSH
- Fritt T4

Behovsprøvede laboratorieanalyser

- Ved androgenisering
 - Testosteron
 - Androstendion
 - SHBG
 - DHEAS
 - 17-OH-progesteron
 - ACTH-test
 - Test på insulinresistens
- Ved ovarieell svikt
 - Karyotype
 - ANA
 - Antistoffer mot binyre, thyreoglobulin, mikrosomalt thyreoideaantigen, parietalceller, pankreasøyceller

Andre behovsprøvede undersøkelser

- Gestagentest (medroxyprogesteronacetat 10 mg i 7 dager)
- MR/CT hypofyse
- Hysteroskopi
- Laparoskopi med biopsi (sjelden indisert)
- Synsfeltundersøkelse

Oversikt diagnostiske tester med funn

WHO-gruppe	Ø2	FSH	LH	PRL	TSH	Gestagen-test*	Bilde-diagnostikk
I		-	-	-	-	Neg	CT, MR**
II	-	-	-	- ()	-	Pos	UL***
III				-	-	Neg	-
IV	-	-	-	-	-	Neg	UL, MR***
V					-	Neg	CT, MR**
VI				()	(evt.)	Neg	-
VII				-	-	Neg	CT, MR**

*Positiv gestagentest betyr blødning

** Hypofyse

*** Lille bekken

Differensialdiagnoser

- Graviditet
- Amming
- Menopause
- Hypothyreose

Behandling**Ikke barneønske**

- HRT ved alle hypoøstrogene tilstander (p-pille ved prevensjonsbehov)
- Behovet for induksjon av regelmessige avbruddsblødninger ved amenoré/oligomenoré og endogen østrogenproduksjon er uavklart
- Cabergolin eller bromokriptin ved hyperprolaktinemi med eller uten tumor

Barneønske

- WHO I: Daglige injeksjoner av FSH/HMG eller pulsatil GnRH-infusjon
- WHO II: Klomifencitrat, FSH, ovariell elektrokoagulering
- WHO III: HRT, kortikosteroider, oocytt-donasjon
- WHO IV: Som oftest ikke mulig, kirurgi i noen tilfelle (Asherman)
- WHO V og VI: Cabergolin eller bromokriptin
- WHO VII: FSH- eller HMG-injeksjoner

Oppfølging

- Individuell i forhold til behandlingsregime

Komplikasjoner

- Til amenoré
 - Osteoporose ved hypoøstrogene tilstander
- Til ovulasjonsinduksjon
 - Ovarielt hyperstimuleringsyndrom

Prognose

- Generelt god

- Fertilitet avhengig av WHO-klassifisering
- Økt sykelighet ved hypoøstrogene tilstander og ved insulinresistent PCOS

Råd

- Regulering av under- og overvekt
- Råd om trening

Pasientinformasjon

- Anorexia og Bulimia Foreningen <http://www.abf.no/>
- Amerikansk pasientforening for prematur ovarialsvikt
<http://www.pofsupport.org/>
- PoInternasjonal pasientorganisasjon for hypogonadal hypogonadisme
<http://www.hypohh.net/>